„RADOMER-KIELCER LEBEN" 5 (185) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" פּרײַז 25 גראָשען פּינפטער יאָהרגאַנג

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

הײַנט 10 זײַטען.

אדרעס
פון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"

Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אַנאָנסען פּרײַזן
איין מילימעטער שורה: פאַר'ן טעקסט 20 גר.
" " " אין " 40 "
" " " נאָכ'ן " 18 "
די ערשטע און לעצטע זײַט ענטהאַלטן 8 שפּאַלטען
אין טעקסט 4 "

3-go lutego 1928 r. ◆◆ פאַר'ן אינהאַלט פון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך ◆◆ ראַדאָם פרײַטאָג יג' שבט תרפ"ח.

טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי"

גאָר 2 גאַסטשפּילען פון דעם געניאַלען דראַמ. אַרטיסט
געוו. אָנפיהרער פון קראַקאָווער יוד. טעאַטער

יאָנאַס טורקאָוו

— און —

דיאַנא בלומענפעלד

ס'בעטייליגען זיך: דיאַנא בלומענפעלד, יאָנאַס טורקאָוו, ז. באַדער, ל. סטאַוו, נ. מעסינגער, ש. עלטערס, ח. זיגער.

פרײַטאָג דעם 3 לוטי 8³⁰ אָווענד

די רומענער

פּיעסע אין 4 אַקטען פון ל. ווערנער
יודיש פון י. טורקאָוו.

שבת דעם 4 לוטי 8³⁰ אָווענד

פּראָקוראָר האַלערס

סענסאַצ. דראַמע אין 4 אַקטען פון ל. לינדוי,
בעאַרבעט און איבערזעצט פון י. טורקאָוו.

די פּיעסען ווערען געשפּיעלט אָהן סופליאָר.

בילעטען-פאָרפערקויף אין פרײַז פון 1 זל. ביז 4 אין אַפּטייק-סקלאַד פון ה' צימערמאַן לובלינער 11
און אין די טעג פון די פאָרשטעלונגען אין טעאַטער-קאַסע פון 7 אָווענד.

Z intencji zaręczyn
p. JAKÓBA GOTTLIEBA
z p.
SABINĄ FISZÓWNĄ
wiele szczęścia życzą
Eisenberżanki.

Lekarz-Dentysta
R. BANKIER
RADOM,
SKARYSZEWSKA 15.
vis a vis parku Kościuszki
PRZYJMUJE OD 9-1 i OD 3-7.

Dr. med. ZOFJA PAKOWSKA
STOMATOLOG
CHIRURGJA JAMY USTNEJ,
LECZENIE ZĘBÓW
i chorób jamy ustnej
TECHNIKA DENTYSTYCZNA
Przyjmuję od 10 — 11 p. p. i od 4 — 7 po poł.
Radom, ul Marjacka 12
— (**dom sen. Gluglera**). —

Z okazji zaślubin
p. Sali Taśmianki
— z p. —
Arnoldem Lichtensztejnem
serdeczne życzenia składa
DAWID BALICKI Kielce.

Salomea Taśmianka
Arnold Lichtenstein
ZAŚLUBIENI
Kielce, dn. 3 lutego 1928 r.

א האַרציגען ברכת מזל-טוב, גליק,
עוויגעס צופרידענהייט, האַרמאָניש צוזאַמענלעבען
ווינשען מיר אונזער ליבען זוהן און ברודער
אהרן צו זיין חתונה מיט פר"ל **שרה טאַשמע**
(פון קעלץ).
עלטערן, שוועסטער און ברודער
ליכטענשטיין קיעלץ.

Z intencji zaślubin pana
Arnolda Lichtensztejna
z p. **Salomeą Taśmianką**
składa najserdeczniejsze życzenia
Młodej parze,
Dawid Frydman Kielce.

בברכת מזל-טוב חמה ועתיר מזהיר על הרי ציון
וירושלים אנו מברכים את ידידנו מר **חיים שלום**
ליכטענשטיין ומשפחתו לרגלי נשואי בנם
אהרן אליעזר יחי' את בחירת לבו העלמה מרת
שרה טשמה. **זאב קלוסקא** ורעיתו ק"ק.

Z intencji zaślubin naszego kochanego kolegi
z ławy szkolnej **Arnolda Lichtensztejna**
z p. **Salą Taśmianką** serdeczne życzenia
Młodej parze i Rodzicom składają
Nikodem Rawicki
Aniek Müntz.

Regina Rozenberg
Suchedniów
Gerszon Zylbersztejn
Kielce
ZARĘCZENI
w Styczniu 1928 r.

Z intencji zaślubin
p. Sali Taśmianki z p. Arnoldem Lichtensztejnem
składają szczere życzenia
Rada i Zarząd
Okręgowego Związku Kupców
w KIELCACH.

בברכת מזל טוב ועתיד מזהיר **בארץ**
עתידתנו אנו מברכים את ידידנו מר
חיים שלום ליכטענשטיין ומשפחתו
לרגלי נשואי בנו מר **אהרן אליעזר**
את [illegible] **ש. טשמה.**
[illegible]
קיעלץ. **חיים זילבערני** ורעיתו.

הבטחות ביי וואהלען און די רעאלע ווירקליכקייט.

II *).

בלי ספק האבען די הבטחות, וואס ווערען געגעבען דורך די פארטייען אין יעדען וואהל־פלאטפארם א געוויסע השפעה און ווירקונג אויף די וועהלער־מאסע, וועלכע גארט שפעטער נאך די וואהלען צו זעהען ממשות'דיגע רע־זולטאטען און רעאלע דערגרייכונגען. איבערהויפט האבען אט די אלע פיי־ערליכע הבטחות א גרויסע ווירקונג אויפ'ן געדאנקען־גאנג, אויפ'ן מוח און מחשבה פון נאאיווען מאסען־מענש. פי'ן אזוי־גערופענעם „יוד פין א גאנץ יאהר", וועלכער ווערט פשוט היפנאטיזירט פון דעם אלעם, וואס מען זאגט איהם צו און ער גלויבט טאקי אויך אין דער רעאליזירונג פון די אלע געגעבענע הבטחות בשעת די וואהלען.

ווי בעוואוסט ווייסען אלע פארטייען, אדער בעסער געזאגט, די אנפיהרערס פון אלע פארטייען, אבצושאצען בשעת וואהלען דעם ריעזיג־גיגאנטישען כח, וואס עס בעזיצען די אזוי־גערופענע ברייטע פאלקס־מאסען. עס איז א פאקט, פיליכט א בעדויערנסווערטער, אז אט די אונדיפערענטע מאסען, די נישט ארגאניזירטע, בילדען ביי אונז פערהעלטניסמעסיג זעהר א גרויסען פראצענט פון אלגעמיינעם פוילישען יודענטום. דערפאר שטרעבט טאקי יעדע פארטיי אין גרופע בעת וואהלען צו נעהמען אין „מאנאפאל", אין ארענ־דע, די ברייטע פאלק'ס־מאסען און זאגען זיי צו גוטע הבטחות. כדי אזוי ארום צו פאנגען די נישט ארגאניזירטע וועהלערשאפט אין זייער נעץ.

זעהר פאטאל ווירקט עס דעריבער אויף די אבגענארטע און פערפיהרטע וועהלער. ווען זיי זעהען זיך ארום נאך די וואהלען, ווי אזוי די „אויסדער־וועהלטע" בעגעהען זיך דערנאך, ווי אזוי די „מאנדאטארען" ערפילען זיי־ערע הבטחות און פערטיידיגען די אנ־געוועהלטע לעבענס ־ אינטערעסען פון די בירגער. זיי געפונען אפילו נישט פאר נויטיג אבצוגעבען שפעטער א בעריכט פאר די וועהלער וועגען זייער טעטיגקייט, ווי מיר זעהען עס אמבעסטען ביי דער היגער גמינע און שטאדט־ראט. די דאזיגע אויפפיהרונג זייערע ברענגט צו אנ'אונבעדינגטער ענטטוישונג און ווירקט פסיכאלאגיש זעהר שלעכט אויף די וועהלער, וועל־כע ווערען ביסלעכווייז ראפינירט און דורכגעטריבען פון די אלערליי וואה־לען. זיי איבערצייגען זיך צום סוף, אז פאלש זענען געווען די „צוזאגעכצען" און דערפאר הערען זיי אויף אין דער צוקונפט צו גלויבען נאכאמאל אין אזעלכע הבטח'ת.

דערמיט לאזט זיך טאקי אויך ער־קלערען די סבה פון די גרויסע נצחו־נות, וואס עס האבען אבגעהאלטען די לינקע פארטייען: „בונד" און „פ־צ". פון איין זייט, און פון די מפלות פון נאציאנאלען בלאק פון דער צווייטער זייט ביי די ערשט נישט לאנג פארגע־קומענע וואהלען צו די שטאדט־ראטען. די זאך איז גאנץ פערשטענדליך: די נאאיווע פאלקס מאסען, זייענדיג ענט־טוישט אין פערפיהרט פון די פאלשע הבטחות, וואס עס האבען א מאל גע־געבען די אלטע ביוראקראטישע „מאנ־דאטארען" און „פאליטיק־מאכערס", ווערען אויסגענוצט דורך פערשידענע דעמאגאגישע וואהל ־ מיטלען, וועלכע ווערען אנגעווענדעט אין וואהל־קאמף און פאלען דעריבער אריין אלס שלל, דורך די אניטאציע־לאזונגען פון לינקס, אין די ארעמס פון די לינקע גרופירונ־גען, פאלענדיג אונטער זייער השפעה. עס איז די לינקע זעהר לייכט אנגע־קומען צו פאנגען בעת דער וואהל־קאמפאניע דעם דאזיגען רויב, צו גע־ווינען פאר זיך די דאזיגע אבגענארטע וועהלער־מאסען, אז זיי זאלען שטימען פאר זייערע וואהל־ליסטעס.

אגב. קען מען היפאטעזירען, אז אויך דארט ביי די לינקע וועט דער וועהלער, דער מאסען־מענש, לאנג נישט פערבליי־בען. ער וועט זיך ביסלעכווייז איבער־צייגען, אז אויך ביי די לינקע איז דער גאנצער אמת נישטא, און דער־פאר איז מעגליך אז פון יענעם לאגער זאל ער סוף כל סוף דעזערטירען. פאר־לויפיג איז עס זייער א „סעזאן־נצחון".

אויסער דעם בעזיצען מיר נאך פיעל פאקטען, וואס בעווייזען אונז אויף א בולט'ען אופן ווי ווייט גרויס ס'איז דער שאדען, וואס עס ברענגען אונז די „פאטענטירטע מאנדאטארען" פון די פארטייען דורך זייערע פאלשע הבטחות, און דורך זייער פערלעצען און נישט געהעריג פערטיידיגען די אינטערעסען פון די וועהלער. לאמיר זיך אבשטעלען א ווייל'ע אויף דעם דאזיגען טרויעריגען געשעהעניש: פון וואנען דערנעהמט זיך עס, וואס ביים היינטיגען טאג זעהען מיר דעם סתם־יוד אלס שונא פון יע־דער פארטייאישקייט? ווען איהר וועט אבשטעלען א יוד אין גאס און מיט איהם א שמועס פערפיהרען וועגען פארטייען און פארטייאישקייט וועט ער אייך באלד אנהייבען אויסרעדען אויף זיי אסור לדבר. דאס ערגסטע וואס ס'קאן נור זיין. ער שטעלט זיך גאנץ אפען אדויס אלס געגנער פון יעדער פארטיי און ארגאניזאציע. אט דאס אלץ איז בעשטימט א פועל־יוצא פון די פאלשע און געבלאפטע הבטחות, וואס זענען איהם געגעבען געווארען אזוי פייערליך בשעת די וואהלען. און דאס בעווייזט, אז נישט בלויז פאר זיך זעלבסט ברענגען די „מאנדאטארען" דורך זייערע געבלאפטע הבטחות, א גרויסען שאדען, ווייל מעהר וועט דאך זיי די אלטע אבגענארטע וועהלערשאפט נישט גלויבען. נור אויך פשוט א פער־ברעכען בעגעהען זיי געגענאיבער דעם גאנצען כלל ישראל, ווייל נור א דאנק זיי ווערט דאס פאלק אפאטיש אין גלייכגילטיג צו יעדען מין וואהלען.

מיר זעהען עס דאך אין דער לעצ־טער צייט בעשיינפערליך. וואסערע געוואלדיגע אפאטיע און גלייכגילטיג־קייט עס הערשט בשעת וואהלען ביי די מעהרהייט יודישע וועהלער, וועלכע זענען זעהר פלעגמאטיש געשטימט און האלטען זיך אינגאנצען אב פון געהען צו די וואהלען און, אלץ נור צוליב די איבענדערמאנטע מאטיווען. ווער האט עס צוגעפיהרט צו אזא טרויעריגער שטימונג אין די יודישע רייהען, אויב נישט יענע פאלשע בעלי הבטחות פון דער גמינע און שטאדט־ראט? ווער האט עס געבראכט צו אזא אפאטיע ביי יו־דען צו וואהלען אויב נישט יענע לייט, וועלכע האבען זיך בלויז פערזיכערט מיט די מאנדאטען?.

און מיט א מעכטיגער שטימע דארפען מיר זיך ווענדען צו אט די אלע „אויסדערוועהלטע" און זיי א פרעג טהון: בעטראכט אייך און זעהט צו וואס איהר האט אונז שוין געבראכט און צו וואס נאך וועט איהר דעם כלל ישראל דערפיהרען? צי האט איהר מיט אייערע פאלשע הבטחות און אויפ־פיהרונג נישט געבראכט צו די טרוי־עריגע איבענדערמאנטע סימפטאמען דאס איבערגעהן אין די רייהען פון די לינקע, די שנאה פון סתם יוד צו פארטייאישקייט און די אפאטיע צו וואהלען בכלל? ווער דען איז דערין שולדיג אויב נישט איהר? בעטראכט אייך און דערפילט נאך יעצט חאטש עפיס פון אייערע הבטחות לגבי די וועהלער־מאסע. פערטיידיגט די בלוטיגע אינטערעסען פון יודישען רואינירטען צבור! אפשר וועט איהר אזוי ארום נאך קענען וועקען דעם אינטערעס פון דער יודישער וועהלערשאפט צו די פארשטע־הענדע סיים וואהלען. בעדענקט אייך עסקנים אונזערע כל זמן ס'איז נאך צייט!

ברוך גיימאן (ב"ן).

המשך פון נומער 188.

*) מיר דריקען דאס ארטיקעל נישט מסכים זייענדיג מיט א טייל אויספיהרונגען פון מחבר. ר ע ד.

Kino ODEON w Radomiu.

Od poniedziałku 6-go Lutego 1928 r.

Monumentalne arcydzieło polskiej wytwórni Starfilm,

pod tytułem

MOGIŁA

NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA

głośne arcydzieło, które szereg tygodni było demonstrowane w Warszawie w trzech kinach jednocześnie.

Osnute na tle słynnej powieści **ANDRZEJA STRUGA** pod tymże tytułem.

Akcja odbywa się w Krakowie, w momencie ofenzywy Brusiłowa, w Warszawie, w głębi Rosji bolszewickiej, podczas największego terroru, na Krymie i na froncie wojennym w latach 1916—1920.

Niewidziane zdjęcia z przewrotu bolszewickiego.
Kolosalne sceny zmagania się wojsk polskich z nawałą bolszewicką.
Tysiączne zastępy wojsk polskich i rosyjskich.

W ROLACH GŁÓWNYCH:

Jerzy Leszczyński, Marja Gorczyńska, Władysław Lenczewski
Nina Olida, Leokadja Pancewiczowa, Leon Łuszczewski
Marja Malicka, Władysław Walter, Janina Łubańska
Konstancja Bednarzewska, Kazimierz Justian, Halina Hulanicka
Jerzy Marr, Wiesław Gawlikowski

מאקס נארדוי

צום פינפטען יאהר-צייט נאך זיין טויט

פון **משה פיינקינד.**

ווען נארדוי, דער „ארי שבחבורה“, איז פאר פינף יאהר געשטארבען, האט די יודישע וועלט א שווערען קרעכץ געגעבען. דאס איז געווען שוין דער לעצטער קרעכץ, וואס זי האט צוליב איהם געטון, זינט מען האט געהערט די ערשטע בעשולדיגונג'ס-רעדע פון זיין פייערפלאמענדער צונג אויפ'ן ערשטען ציוניסטישען קאנגרעס אין באזעל (29 איגוסט 1897).

ווער האט דעמאלט נישט שווער געקרעכצט. ווען דער גרויסער טריבון איז צום ערשטען מאהל אויפגעטרעטען אויף א יודישען פאליטישען קאנגרעס אלס „ציוניסט“ און מיט זיין שניידיגער צונג פערקלאגט און געשטראפט די גאנצע קולטור-וועלט פאר די עוולות וואס ווערען אפגעטון די יודען אומעטום; פאר די ליידען, וואס ס'קומט אויס די יודען צו טראגען אומשולדיג דערפאר, וואס זיי זענען יודען; פאר די בעליידיגונגען, וואס די יודען האבען אויסצוטראגען אין רוסלאנד, רומעניע, בולגאריען, מאראקא און זאגאר אין די ציוויליזירטע אייראפעאישע מדינות. הערענדיג איהם אויסרעכענען מיט זיין לייבענשטימע דעם גרויסען צעטעל פון די עבירות, די זינד וואס יעדע מלוכה בעזונדער בעגעהט געגען דעם יודישען פאלק האט זיך אפילו אזא אריסטאקראט ווי זאנגוויל, אזא שטארקע נאטור ווי מאנדעלשטאם, אזא קאלטער, ווי סאקאלאוו געווישט זיך די טרעהרען פון די אויגען, און דאס „איידעלע געשלעכט“, וואס איז געווען פערטרעטען אויף יענעם היסטארישען קאנגרעס, האט פשוט פאר שמערצען כפאזמירט אויפ'ן קול. נארדויס יודישע נשמה, וועלכע ער האט זיך בעמיהט אין די ערשטע צייטען פון זיין לעבען צו בעהאלטען אונטער א פרעמדען מאנטעל, איז דעמאלט נתגלה געווארען, זי האט זיך ענטפלעקט אין איהר גאנצער גרויסקייט, קריסטאל-ריינקייט און הערליכקייט. .

א קליינינקייט, אויף איינמאל קומט דער גרויסער אפיקורס. דער פריידענקער, דער אייראפעער אין פולען זין פון ווארט צו זיין ליידענד פאלק, פון וועלכען ער שטאמט, פון וועלכען ער האט געצווינגען זיין גייסטיגע יניקה, און שרייט אויפ'ן קול „עבדי אנכי“, און קלאפט זיך אין דער ברוסט על חטא, ער ווערט א בעל-תשובה, מוסר'ט זיינע פריהערדיגע געזינונגס-חברים די בעהאלטענע יודען, די אפענע אסימילאטארען, צוליב זייער אפטריניגקייט און מאקס נארדוי ווערט פון א ירמיהו — דער הערא'ד פון דער אויפוואכונגס אידעע פון יודישען פאלק, דער הייסער פערטיידיגער פון די יודישע רעכט. ער פאדערט פאר די ים צרות, וואס די יודען קומט אויס צו איבערטראגען אין די גלות לענדער אנ'ענטפער פון אייראפעאישען געוויסען, און זיין ענטפער איז געווען דער „באזעלער“ פראגראם, פון וועלכען ער איז געווען דער שעפער.

• • •

אין זיין „טאג-בוך“ האט הערצל פערשריבען: נארדוי איז אין גאנצען געזאונגען פאר דער זאך“.

הערצל האט נארדוי'ען מחזיר למוטב געווען. הערצל'ס „יודענשטאאט“ האט איהם צוריקגעפיהרט צום יודענטום, וועלכעס ער האט שוין געהאט פערלייקענט און פערשפאט.

דער גרייזגרויער נארדוי, וועלכער האט זיך מיט זיין פייערדיגער פען נישט אפגעשטעלט געגען קייזער און קעניג, געגען די „גדולים“ פון ניינצהנטען יאהרהונדערט, דערזעלבער נארדוי איז געשטאנען פאר הערצל'ן ממש כתלמיד לפני רבו..

דאס האט מען געקאנט בעשיינפערליך זעהען אויף אלע קאנגרעסען, אין וועלכע זיי ביידע האבען זיך בעטייליגט. אויף הערצל'ס וואונק איז נארדוי מוכן ומזומן געווען זיך אפצוטרעטען. נארדוי האט שוין דעמאלט געהאט א גרויסען נאמען אין דער וועלט-ליטעראטור. מיט זיינע ווערק: „פאראדאקסען“, „קאנווענציאנעלע שקרים“ און „ענטארטונג“ האט ער זיך קונה שם געווען. אין די דאזיגע ווערק האט דער דרייסטער נארדוי קיינעם נישט פערשוינט. ער האט דעמאסקירט די וועלט-הערשער'ס, די קאריפעען פון דער וועלט-ליטעראטור און דעסגלייכען. ער האט זיי בעקעמפט מיט זיין בייסענדען טאלאנט. איינשטעלענדיג מעהר ווי איינמאהל זיין עקזיסטענץ. דעמאלט האט קיינער נישט געוואוסט, אז אין דער נשמה פון דעם דאזיגען „נארדוי“ געפינט זיך דאס פייערל פון א „יוד“. און בעקעהרענדיג זיך צום יודענטום און בעקענענדיג זיך אלס ציוניסט, האט ער איינגעשטעלט אין קאן זיין גרויסען נאמען אלס פרייער שריפטשטעלער. אלס פילאזאף און דענקער, ווי אויך זיין שריפטשטעלערישע קאריערע.

מען דערצעהלט, אז אין דער „פאסישער צייטונג“, וואו ער האט געשריבען דערוויסענדיג זיך, אז נארדוי איז אריינגעטרעטען אין די רייהען פון די ציוניסטישע „שווערמער“ (בעלי חלומות) האט מען געקלערט איהם פון דער מיטארבייטערשאפט אין דער צייטונג צו בעזייטיגען. נארדוי איז געבליבען אין די ציוניסטישע רייען ביז'ן לעצטען אויגענבליק פון זיין לעבען. ער וויל נישט ווערען דער פיהרער, נאך הערצל'ס טויט, פון די ציוניסטען, ער, דער קעמפענדער כאלדאס, דער וועלט-שטראפער און דער יודען-וועקער. פראנקרייך פעריאגט איהם אין דער צייט פון דער וועלט-מלחמה פון לאנד, וואו ער האט זיין גאנץ לעבען פערבראכט און אויף די אלטע יאהרען זיינע האט ער געמוזט געהן נע ונד.

הינטער די קוליסען פונ'ם אמאליגען מאגנאטען לעבען אין ראדאם.

23 פון **מלך אביון.**

סאלטשע און ראחעלא פאהרען קיין וויען.

בעקומענדיג קאנצעסיעס אויף בראנפען און טראפיקע, האבען די ראדאמער חסידישע מיידלעך סאלטשע און ראחעלא געעפענט די אויגען און איינגעזעהן, אז די מלחמה איז גארנישט אזוי שלעכט, מען ברויך נאר זיין קלוג און פלינק צו קאנען אויסניצען די סיטואציע און נישט דורכלאזען יעדע קלענסטע גינסטיגע געלעגענהייט. ביידע מיידלעך זענען שטענדיג געווען קלוג און פערשטענדליך, אבער זינט זיי זענען געווארען די [illegible] פון זייערע עלטערן זענען זיי געווארען מעהר ראפינירט און, בעקאנענדיג זיך וואס מעהר מיט די מיליטערישע קרייזען פון דער אקופאציע-מאכט, וואו זיי האבען אנגעהויבען אלץ אפטער צו פערקעהרען, האבען זיי זיך ערפאהרען פון פערשידענע געשעפטען, און האנדעלס-אויפטוהען.

סאלטשע און ראחעלא האבען זיך שוין נישט בעגנוגענט בלויז מיט די קאנצעסיעס. און חאטש דאס האט גענוג רייך געמאכט זייערע עלטערן, וועלכע זענען א דאנק דעם אויפגעריכט געווארען און זיי האבען זיך פשוט געבאדען אין א רחבות'דיגע שפע פון פרנסה און רייכטהום — האבען זיי פונדעסטוועגען זיך נישט אבגעשטעלט און זיי האבען ווייטער געשטרעבט נאך מעהר רייכער צו ווערען. נאכ'ן ערשטען פליידס און קענטשאפט-שליסען מיט די יונגע לייטענאנטען האבען סאלטשע און ראחעלא ענטדעקט דעם סוד, וואס פאר א בעדייטונג עס האבען זייערע שעהנע פנים'ער און רייצענדע פיגורען. אויב פאר א שפאציר געארעמט הינטער דער שטאדט, אויב פאר א טאנץ אין די ראדאמער האטעל-רעסטאראנען און פאר א לייכטען קוש בעקומט מען בראנפען-קאנצעסיעס און טראפיקען, אויב פאר אזעלכע קליינע אונטערהאלטונגען צאהלט מען מיט אזעלכע טייערע פרייזען, האבען סאלטשע און ראחעלא בעשלאסען נישט דורכצולאזען יעדען בעסטען מאמענט און זיי זענען אריין מיט זייער גאנצער אימפעט אין די מלחמה-געשעפטען, שפעקולירענדיג אויף זייער שעהנקייט און מיידעלשען רייץ. זיי האבען מיט א מאהל דערפיהלט זייער מעכטיגער פרויען-קראפט. דער גרויסער מ"הזה חאאס האט פאר זייערע אויגען א בליאסק געטוהן מיט א פערשווענדערישע ליכט-פערבלענדעניש. בעקומענדיג פאר קליינע און ביליגע ראמאנטישע אמוזירונגען אזעלכע גראנדיעזע סאטיספאקציעס אין געשטאלט פון ריעזיגע קאנצעסיע-געשעפטען, זענען זיי דורכגענומען געווארען מיט א אונגעהויערען שטאלץ. ווערענדיג פלוצלינג מיט איין מאהל אזוי רייך און גליקליך אין זכות פון זייער שעהנקייט, האבען אזעלכע מיידלעך געקריגען פאנטאסטישע פליגעל און דער גאנצער וועלט-קאמאר און די גרויסע בלוטיגע מלחמה, וואס האט פערלענגערט און אומגעבראכט מיליאנען יונגע לעבענס, פערוואנדעלט געווארען פאר זיי אין א לעבענסלוסטיגע פארשטעלונג. אזעלכע האט דער גלאנץ פון רייכטום און לוקסוס אזוי פערשכור'ט, אז ביי זיי איז שוין רעכט געווען צו גלויבען אין אזעלכע אבערגלוי-

פלאַגען זיך אין שפּאַניען. פון וואַנען זיינע אבות זענען פעריאָגט געוואָרען און אויף די „אויטאָדאַפעס" פערברענט געוואָרען.

איצט דערשפּירט נאָרדוי דעם וועלט-שקר אויף זיין אייגענער הויט. ער קומט פון זיין „נאַכטאַזיל" נאָך דער מלחמה צוריק קיין פּאַריז אָבער שוין געבראָכען פיזיש און גייסטיג. ער ווערט פּעסימיסטיש, ער ווערט קאָנטערוואַטיוו פּאַטער און גרויסען יוד. געהט שטאַרבען, זאָגט וידוי, הייסט זיך קובר זיין אין טלית און קיטעל אַזוי ווי מען האָט זיינע אבות קובר געווען. דאָס קינד פון פּויליש-יודישע עלטערן הייסט נאָך זיך קדיש זאָגען, און די איינציגע טאָכטער זיינע מאַקסא, זאָגט טאַקע קדיש ביים אָפענעם קבר פון איהר גרויסען פאַטער און גרויסען יוד.

פון פּאַריזער „נאַכטאַזיל" זענען זיינע ביינער אויך בעפרייט געוואָרען. מען האָט זיי איבערגעפיהרט קיין ארץ ישראל און דאָרט האָט ערשט נאָרדוי געפונען זיין מקום מנוחה.

▬▬▬▬▬▬

א יוד ראַטעוועט א פּאָלק פּוילישע קאַוואַלעריע בעת'ן אויפשטאַנד פון יאָהר 1863.

(דערצעהלט פון א ראַוונער יודישען זקן.)

די טעג האָב איך געהאַט די געלעגענהייט צופעליג זיך צובעקענען מיט א מערקווירדיגען יודישען זקן, וועלכער ווי ס'ווייזט זיך ארויס פון זיינע דערצעהלונגען, האָט גרויסע פערדינסטען פאַר'ן פּוילישען פאָלק, אין וועלכען עס איז אָבער, ווייזט אויס, נישט בעשערט געווען, אז זיין פּאַטריאָטישע טהאַט זאָל ווי געהעריג אנערקענט ווערען...

דער זקן האָט אזעלכענעם הדרת פּנים, איז הויך, שלאַנק, נישט איינגעבויגען און ווי ס'שיינט, איז ער גאָר אָהן עין-הרע, ביי אַלע זיינע חושים.

דער דאָזיגער זקן (ער הייסט ברוך הורוויץ) האָט מיר דערצעהלט, א זעהר אינטערעסאַנטע איבערלעבונג, וואָס מיט איהם האָט פּאַסירט מיט א יאָהר 65 צוריק, אין יאָהר פון זיין חתונה. אלס 19-יעהריגער יונגערמאַן איז ער שוין געווען זעלבסטשטענדיג און געפיהרט אַלס קאַסיר ביים דעמאָלסדיגען ראַוונער גביר ר' לייזער שיינצעס (זילבערפאַרב) א גרויסען ספּלאַוו קיין דאַנציג.

„איך אַליין. — הויבט אָן דער יוד דערצעהלען — בין א סמוך לוואַרקאַוויטש און חתונה געהאַט קיין וואַרקאַוויטש, וואו איך בין געזעסען ביז די לעצטע איבערקעהרענישען, וואָס האָבען זיך אנגעהויבען נאָך דער וועלט-מלחמה. נאָכדעם האָב איך פערקויפט מיין נחלה אשעהנעם מויער מיט א גרויסען פּלאַץ, פאַר 18 טויזענד ניקאָלאַיעווסקע רובעל און זיך איבערגעצויגען קיין ראַוונע זיצען צווישען גאָט און לייט, מיט מיין דערמאָנטען קאַפּיטאַל, וואָס ליגט עד הנה ביי מיר בשלמות. אין קנאַקעדיגע ת'קערס און די אמת'ע קאַנשינ'ס הונדערטער'ס...

אָט הערט, איך בעט אייך, וואָס עס קען זיך פערלויפען; דאָס איז געווען אין חודש אב 1893 יאָהר, איך בין נאָר וואָס געווען איבערגעשוואומען מיט'ן ספּלאַוו דעם שליק אין סעלישטשק אויפ'ן געגראָבענעם קאַנאַל הינטער פּינסק. פון וואַנען איך האָב זיך געדאַרפט לאָזען שווימען ווייטער מיט'ן וואַסער ביז דאַנציג, איידער איך בין אריין אין קאַנאַל האָב איך זיך גענומען ווי דער אַלטער מנהג איבערקוקען, צי ס'געפינט זיך בשלמות דער גאַנצער מאַטעריאַל מיט'ן טראַנספּאָרט ווייץ אין די זעק. אין אזוי ווי איך טוה מיין ארבייט, דערזעה איך פּלוצלינג א מחנה קאַוואַלעריע. אין די ערשטע רייהען — די שענסטע פּוילישע יונגעלייטלעך מיט שפּאָגעל נייער אמוניציע אויף טייערע פערד מיט געשפּאַן, הינטען איז געפאָהרען א אָבאָז פון אַרטיגע פּויערישע פוהרלעך. די מחנה האָט זיך אָבגעשטעלט נעבען אונז אין דער זייט פון אָנגעטאַטענעם ברעג ביים קאַנאַל.

באַלד איז צו מיר צוגעלאָפען איינער און מיר איבערגעגעבען, אז דער דאָוואָדצע רופט מיר צו זיך. איך בין תיכף געגאַנגען. איך האָב דערזעהן פאַר זיך א יונגען מענש, אָנגעטוהן ווי א מאַגנאַט און שעהן כתואר פני המלך. ער האָט מיר דערלאַנגט די האַנד און דערצעהלט וועגען עפּעס א זייערען, וועלכען די רוסישע וואַך פון שיין האָט געפּאַקט אין וואַלד און איהם צוגעשטעלט צום רוסישען שטאַב. וועגען דעם האָבען זיי זיך דערוואוסט דורך דער פרוי פון וואַלד-וועכטער און זיי זענען געקומען אהער בעשיצען דעם שולדיגען זעלנער. לויט דער פאָדערונג פון דאָוואָדצע האָב איך געמוזט אָנוועזענד זיין ביי דער עקזעקוציע פון זעלנער, וועלכער איז דורך זיי אויפגעהאַנגען געוואָרען.

באַלד האָט מען צוטיילט פון די פיהרען שפּייז און בראַנפען פאַר די פּוילישע זעלנער. די פורמאַנעס האָט מען אויך נישט פערשיילט. מ'האָט זיי אויך בעצאָהלט מיט גאָלדענע דוקאַטען פאַר שכר עולה און זיי בעפרייט אהיים. דאַן האָט דער פּאָלק זיך אנגעהויבען גרייטען צו לאָזען זיך ווייטער אין וועג אריין, גלייך מיט'ן ברעג פון קאַנאַל. איידער דער דאָוואָדצע האָט זיך גע-

---

בענישען, אז די גאַנצע מלחמה און דאָס גאַנצע בלוט-באָד איז טאַקי בעשאַפען געוואָרען פאַר זייערטוועגען, כדי אויף די חורבות פון דער וועלט-קאַטאַסטראָפע זאָלען זיי זיך אויפשטעלען פּאַלאַצען און גענוסען פון וואוילטאָג און פערוויילונג; אז צוליב דעם דאַרפען זיך אזוי פיעל מלוכות שלאָגען, כדי זיי זאָלען רייך ווערען און מאַכען די גליקליכסטע געשעפטען און דורכפיהרען די גרעסטע שמוגלעריי'ען.

יאָ, אזעלכע יודישע מיידלעך און ווייבלעך זענען דעמאָלט געווען אין די יודישע שטעדט און שטעדטלעך אין די הונדערטער, וואָס האָבען פערקויפט און פערהאַנדעלט די יודישע צנועות און דעם יודישען חן און שענקייט פאַר שמוגעל און קאָנצעסיעס. צווישען אָט די הונדערטער צנועות-הענדלערקעס און שענקייט-פערקויפערינס האָבען זיך אויך אין יענע יאָהרען; אין די יאָהרען 1916, 1917, 1918, געפינען פיעל ראַדאָמער מיידלעך און פרויען פון פערשידענע ספערען.

מיט א בעזונדערען אימפּעט און טעמפּעראַמענט אין דאָזיגען געלד-דורשטיגען און מאַגנאַטישען-רייצענדען לוקסוס-לאַבירינט האָבען זיך אריינגעוואָרפען אונזערע צוויי העלדינס, די אָבגעקומענע און אראָבגעפאַלענע חסידיש נגידישע טעכטער, סאָלטשע און ראָחעליא. זייערע עלטערן זענען א מאָהל שטיין רייך געווען. זיי זענען ערצויגען געוואָרען אויף מילך און האָניג. די דאָזיגע געוועזענע גבירישע טעכטער האָבען פאַנטאַזירט אין זייערע גליקליכע עפּאָכע פון א צוקונפט אויסגעוועבט מיט גאָלדענע חלומות. זיי האָבען נאָך אין זייערע יונגע יאָהרען פערגעטערט זייער שעהנקייט, און שטאָלצירט מיט'ן טאַטענ'ס נגידה'שאַפט. מיט'ן אויסברוך פון דער מלחמה זענען זייערע חלומות און איינרעדענישען צורינען געוואָרען. די טאַטעס האָבען פערלוירען דאָס געלד און די דאָזיגע געפּיעשטשעטע טעכטערלעך האָבען זיך ערפאָהרען פון דער האַרטער, ביטערער ווירקליכקייט, אז אָהן געלד האָט זייער שענקייט א קנאַפּען ווערטה. טרויריג זענען דעריבער געווען די ערשטע צוויי מלחמה-יאָהרען, מיט'ן אריינקומען אָבער פון די אָקופּאַציע-אַרמעען האָבען די האָפנונגען פון די גבירישע טעכטערלעך סאָלטשע און ראָחעליאַ ווידער אויפגעשיינט.

דער בענייטער גלאַנץ פון זייער גבירה'שאַפט און איבערהויפּט זייער ראָמאַנטישע בריה'שאַפט, א דאַנק וואָס זיי האָבען זייערע אראָבגעפאַלענע פאַמיליעס צוריק דערהויבען צו א פיעל גרעסערער עשירות — אָט דאָס אַלעס האָט זיי פער'שכור'ט און אויפגעריסען נאָך מעהר די אויגען. די דאָזיגע דורכגעטריבענע ראַדאָמער מיידלעך האָבען דעם שטורעם-קעסיל פונ'ם מלחמה'דיגען וועלט חאָאָס פערשטאַנען אַלס א היסטאָרישען לעז, וואָס פּאַסירט אמאָהל אין 50-ער יאָהרען. זיי האָבען דעריבער בעשלאָסען צו רעזיגנירען און שטעלען אויף דער קאַרט פון יעדער אונטערנעהמונג, כדי צו ערווערבען וואָס גרעסערע קאַפּיטאַלען, מיט וועלכע זיי זאָלען זיך און זייערע עלטערן פערזיכערען מיט שטענדיגער איבערזעס און מאַגנאַטישע רייכקייטען. דער ערשטער ערפאָלג ביים ארויסבעקומען די ערשטע קאָנצעסיעס האָט זיי מוכה אונטערגעגעבען און אנגעהויבען גלויבען, אז דאָס אַלץ האָבען זיי דערגרייכט מיט דער הילף פון זייער סאָלאָנאַ'יע אינטעליגענץ און אריסטאָקראַטיש געצערטעלטע שעהנקייט. זיי זענען דעריבער בעשטאַנען צו פערבייטען זייער מיידעלשען בע'חנ'טען דרייק. זייער אומגעהויערנער פרויען-שעהנהייט, וואָס קאָסט זיי גאָרנישט און וואָס די נאַטור האָט זיי בעשאַנקען — פאַר געלד, לוקסוס, און לעבענס-גענוס. נאָך דעם

ועצט אויפ'ן פערד, האט ער מיך אבגערופען אין א זייט, פערצייכענט ביי זיך אין נאטעס מיין נאמען און געבעטען מיין עצה וועגען א זיכער ארט, וואו זיך בעסער אויסבעהאלטען פאר די רוסען, וועלכע וועלען געוויס אנהויבען א געיעג נאך זיי.

איך האב איהם געגעבען מיין עצה, אז ווען ס'וועט אינגאנצען טונקעל ווערען אין דרויסען, זאל ער איבערגעהן מיט זיינע זעלנער אויף דער צווייטער זייט קאנאל (דער קאנאל איז אין יענער צייט געווען גארנישט טיף) און זיך אויסבעהאלטען אין א דארטיג בעקוועם ארט, נישט ווייט פון קאנאל, און ווען די רוסישע פערפאלגערס וועלען זיי שוין אויסמיידען און זיך אומקעהרען צוריק, ערשט דאן איבערגעהן צוריק אויף דער זייט קאנאל און פארזעצען דעם וועג. דער דאוואודצע און אלע עלסטע האבען זיך מיט מיר פריינדליך געזעגנט און זיך געלאזט אין דער ריכטונג, וואו איך האב זיי אנגעוויזען.

נאך די שרעקליכע איבערלעבענישען פון יענעם טאג איז קיין שלאף די גאנצע נאכט נישט געקומען אויף מיינע אויגען. ארום פארטאג ביי דער שיין פון די פייערען אויף די „פאסען" דערזעה איך פלוצלינג ווי ס'דערנעהנטערט זיך צו אונז רוסישע קאוואלעריע. מ'רופט מיך תיכף צו צום פולקאווניק און ער פרעגט מיך שטילערהייט וועגען די פוילישע רייטער. איך דערצעהל איהם אלץ ווי ס'האט פאסירט, נאר וועגען לעצטען געשפ-עך מיט'ן דאוואודצע האב איך, זעלבסטפערשטענדליך, פערשוויגען. איך האב איהם אויך נישט געקאנט ארויסזאגען מיין השערה, ווי ער האט פון מיר געפאדערט, וואו די פאליאקען מוזען זיך איצט געפינען. די רוסישער רייטער זענען אוועקגעפאהרען.

אויפ'ן דריטען טאג, ווען איך בין שוין געווען אויפ'ן זעלבען קאנאל הינטער קאברין, קומט צו מיר א אומבעקאנטער ציווילער פארשוין, פרעגט מיין נאמען און קוקט [illegible] גוט איין אין מיר. א בערצייגענדיג זיך, אז דאס בין איך טאקי דער זעלבער „פאן קופיעץ", וועלכען זיי האבען מיט דריי טעג צוריק געזעהן אין סעלישטש, שטעלט ער זיך פאר מיר פאר אלס אדיוטאנט פון דאוואודצע און וועמענס נאמען ער גיט מיר איבער א הערצליכען דאנק פאר דער געטרייער קלוגער עצה, וואס איך האב זיי געגעבען, דורך וועלכען דער גאנצער שוואדראן פוילישע קאוואלעריע איז ניצול געווארען פון די רוסען אין יענער נאכט.

דערביי האט ער ארויסגענומען א פערמאכטען בריף מיט פערקלעפטע קאנטען און געזאגט צו מיר: דאס האט דיר געשיקט דער פאן דאוואודצע. ער זאל ביי דיר זיין בעהאלטען, ווי א טייערער דאקומענט, אז ס'וועט קומען די גליקליכע שעה און פוילען וועט צוריק ארויפשווימען. זאלסטו, אדער דיינע אייניקלעך זיך ווענדען מיט'ן בריף צו דער העכסטער פוילישער מאכט, און דאן שטעהט אייך פאר א גרויס גליק אויף אייביג.

פיל יאהרען זענען פון דאן פערלאפען. איך האב נישט אויפגעהערט צו גלויבען, אז די ווערטער פון פוילישען דאוואודצע וועלען נאך א אמאל מקוים ווערען, און פוילען וועט אויפשטעהן תחית המתים, דערפאר האב איך אויסבעהאלטען דעם בריעף, ווי אן אבן-טוב אין פערשידענע געפעהרליכע מאמענטען. אבער בעת די לעצטע יאהרען פון דער גרויסער וועלט-מלחמה, ווען פוילען'ס ישועה איז שוין גאר נאהנט געווען, זענען אריין קיין ווארקאוויטש א מחנה קאזאקען, זיי האבען נישט איבערגעלאזט קיין שטוב, זיי זאלען דארט נישט אויסנישטערען בחדרי חדרים, וואו ערגיץ א בעהאלטען ווינקעלע. און ווען זיי האבען זיך געלאזט געהן צו מיר אויך, האב איך זיך תיכף דערמאנט אין דעם בריף און א א מת מות איז מיר בעפאלען. איך האב זיך פארגעשטעלט, וואס עס קען זיין, ווען דער בריף פאלט ח"ו אריין אין זייערע הענד, דערום האב איך גענומען דעם בריף און מיט א שווער געמיט איהם פערברענט...

ווען מארשאל פילסודסקי איז פאר עטליכע יאהר געווען אין ראזינע, האבען אייניגע פון מיינע גוטע פריינד מיר אפילו גע'עצה'ט זיך פארשטעלען פאר איהם און איהם דערציהלען די גאנצע געשיכטע, אבער אהן דעם בריף האב איך זיך אבגעהאלטען פון געהן צו איהם ער זאל אויף מיר נישט קוקען, ווי אויף א געוועהנליכען מאניאק, א ליגנער.

אנ'אנדער אויף מיין ארט, פערענדיגט דער אלטער, וואלט זיך געגעסען לעבעדיגערהייט, וואס ער האט צושטערט אזא גליק, אבער איך נישט. מסתמא איז אזוי בעשערט.

וו. ל.

ערשטען שריט זענען זיי ביידע געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער. דער געלד-מאגנעט האט געצויגען און זיי זענען נאכגעלאפען דאס גליק מיט האסטיגע שנעלע טריט.

אין אנפאנג'ס האט זיך זיי גערוכט, אז מ'גיעט זיי אלץ פאר זייער כשיף-שמייכעלע ביז דער דאזיגער כשוף האט זיי אליין געפאנגען און פערפיהרט. זיי זענען אבער געווען בעטויבט און פער'שכור'ט און קוים האבען סאלטשע און ראחעלא געזעהען, אז מענשען ווערען רייך דורך די ערלויבענישען צו ברענגען פון וויען לעדער און אנדערע גאלאנטעריע-זאכען, האט זיך זיי פערדרעהט דער קאפ און דורך די קאנטשאפט מיט זייערע לייטענאנטען האבען זיי אהן שום שוועריגקייטען ארויסבעקומען אזעלכע ערלויבענישען און אין א שעהנעם מיטען העלען טאג האבען סאלטשע און ראחעלא געפאקט זייערע טואלעטען און איועק מיט זייערע מיליטערישע בעגלייטער בעקוקען די גרויסע דייטשע שטאדט וויען אום דערנאך אהיימצוברענגען גאלדענע מציאות.

אזוי האט ביילקע געקליבען גליק אין דער הויפט-שטאדט פון רומעניען — בוקארעשט און אין דער זעלבער צייט האבען איהרע ראדאמער קאלעזשאנקעס סאלטשע און ראחעלא שפאצירט איבער די הויפט-גאסען פון דער עסטרייכישער רעזידענץ — וויען. און אזוי די און יענע, האבען אהיימגעפיהרט גליק און גליק ביז פון גאנצען גליק האט זיך צונויפגעקנוילט אין איין גרויסען אומגליק אז די נאאיווע טאטעס און מאמעס האבען אזש אויפגעשוידערט. ווען ווי האבען זיך ארומגעזעהען איז אבער געווען צו-שפעט.

(פארטזעצונג קומט)

פעלדשער

א. פינקעלשטיין

נעמט יעצט אן קראנקע ביז 9 אווענד

אויף רוויינסקא 23 ערשטער שטאק.

שפעטער אין די פריוואט-וואהנונג רינעק 13 (יואהל 22).

עס ווערט געזוכט

א פערטרעטער

— אויף א קאמיסיאן סקלאד —

פאר קאלאשען, באטען, שיך פאר ספארט, געוועהנליכע און גומי-מאנטלען.

אפערטען דארף מען שיקען צו דער פירמע:

„GENTLEMAN" Łódź, Aleksandrowska 156-

Bank Obywatelski w Radomiu

Spółdz. z ogr. odp.

מיר מאכען דערמיט בעקאנט, אז אונזער באנק האט אנגעהויבען איהר טהעטיגקייט אום 2 יאנואר דעם חודש.

פאר אינקאסעס צאהלט די באנק אויס פינקטליך אין טאג פון איינגאנג.

די באנק מאכט זעמטליכע קרעדיט-אפעראציעס אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען.

די באנק נעמט אן שפאר-איינלאגען (וקלאדען) מיט א געהעריגען צינזפוס.

די באנק קויפט און פערקויפט 10% ראדאמער שטעדטישע קרעדיט-פאפירען און צאהלט די בעסטע פרייזען.

די באנק נעמט צו אינקאסעס אויף שידלאוויעץ און רעכענט 1 זל. פראוויזיאן פון שטיק, און צאהלט אויס דאס געלד באלד נאכ'ן איינגאנג.

די פערוואלטונג פון דער

בירגער-באנק אין ראדאם.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

וועגען איבערטראגען די ראדאמער באהן-דירעקציע קיין כעלם.

אין דער כעלמער באהן-ליינונג איז דערהאלטען געווארען אן אפיציעלע ידיעה, אז דער ענין פון איבערטראגען די ראדאמער באהן-דירעקציע קיין כעלם, איז אבגעלעגט געווארען ביז א אומבעשטימטער צייט.

מיט איין ווארט, אז צייטווייליג איז נישטא קיין רייד וועגען איבערטראגען די דירעקציע. צי וועט בכלל די דירעקציע איבערגעטראגען ווערען קיין כעלם, און ווען? קאן מען נישט פאראויסזעהן.

פון האנדווערקער-קלוב.

ביז'ן 14-טען לוטי דארפען אלע אינדוסטריע-אונטערנעמונגען און האנדווערקער, וועלכע בעזיצען פאטענטען פון די ערשטע 5 קאטעגאריעס פאטענטען אנגעבען דעזנאניעס וועגען אומזאץ פאר'ן פערגאנגענעם יאהר 1927, אין געגענפאל דראהט א שטראף פון 50 ביז 100 זל.

די אונטערנעמונגען, וועלכע וועלען נישט אויפגעבען קיין ריכטיגע ציפערען קאנען בעשטראפט ווערען פון 2 ביז 20 מאהל העכער פון די סומע, וואס איז נישט אויפגעגעבען געווארען.

האנדווערקער פון די 8—7—6 קטג. וענען פערפליכטעט 15 טעג נאכ'ן יעדען קווארטעל איינצוצאהלען זאליטשקעס, נישט ווארטענדיג אויף קיין נאקאזען.

עס ווערט נאך אמאל ביי דער געלעגענהייט דערמאנט, אז די אונטערנעמונגען, וועלכע האבען בעקומען פארמוליארען פון די אסעקוראציע-געזעלשאפט פון קראקא, אדער לעמבערג, אדער וועגען יעדען אומגליקס צופאל דארפען אונבעדינגט ווי געהעריג אויספילען די פארמוליארען, אין געגענפאל ווערען ארויסגעלעגט גרויסע שטראפען און קאסטען.

גענויע אינפארמאציעס, ווי אויך דאס אויספולען ריכטיג די פארמוליארען — קאן מען אין סעקרעטאריאט פון קלוב יעדען טאג, חוץ פרייטאג, אין די אוונד-שעה'ען פון 10—7 אין אוונד.

מאסען-פערזאמלונג פון פעראייניגטען יודישען וואהל-קאמיטעט.

אין ראדאם, איז ווי בעוויסט, געשאפען געווארען א פעראייניגטער יודישער וואהל-קאמיטעט, אין וועלכען ס'האבען זיך אנגעשלאסען דער בירגער פעראיין, אין די ערשט-בישט-לאנג געגרינדעטע ארטאדאקסישע ארגאניזאציע אגודת ישראל. דער דערמאנטער יודישער וואהל-קאמיטעט, אננעמענדיג א שטעלונג צו די נאהנטע וואהלען פון סיים און סענאט, האט בעשלאסען צו געהן פעראייניגט און שטיצען די סאנאציע-ליסטע.

היינטיגען זונטאג האט דער זעלבער וואהל-קאמיטעט גערופען אין די דורך איהם ספעציעל ארויסגעהאנגענע פלאקאטען א גרויסע ארגאניזאציאנס-פערזאמלונג אין צוזאמענהאנג מיט די פארשטעהענדע וואלען צום סיים. אזוי ווי אין די זעלבע בעקאנטמאכונגען איז געווען געמאלדען, אז די פערזאמלונג קומט פאר אין זאהל פון קינא „טשארי" 12 א זייגער בייטאג האט זיך פיעל פריהער ווי צוועלף פערזאמעלט א ריזיגער עולם אויף דער לובלינער גאס ארום דעם לאקאל פון דערמאנטען קינא. דער עולם איז געוואקסען וואס מעהר אין א גרעסערער צאהל אזוי, אז טויזענדער מענשען זענען געבליבען אויפ'ן גאס נישט קאנענדיג אריינדרינגען אין זאהל, וועלכער איז בעצייטענס איבערפולט געווארען איבער די ברעגעס.

די איינארדנער פון דער פערזאמלונג זעהענדיג דעם טויזענדקעפיגען המון, וואס איז געבליבען שטעהן אין דרויסען צווישן וועלכען ס'געפונען זיך א גרויסע צאהל פון זייערע מיטגלידער, וואס קאנען צוליב דער ענגשאפט נישט אריין אין זאהל, האבען מודיע געווען, אז די פערזאמלונג ווערט איבערגעטראגען אין דעם גרויסען זאהל פון קינא קארסא, וואוהין דער עולם האט אנגעהויבען שטראמען אין א גרויסע מאסע, בערך א האלבע שעה האט געדויערט ביז מ'האט געעפענט דעם אריינגאנג אין דערמאנטען קינא און דורך די צייט האבען זיך געבילדעט פון ביידע זייטען טראטואר געדיכטע רייהען פון מענער און פרויען, וועלכע האבען נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער ענגשאפט, געוואלט דורכאויס זיך אריינבעקומען אין זאהל און בייוואהנען די פערזאמלונג.

כדי צו מאכען א בעסערע ארדנונג און אויסמיידען א שטורמישען נעדראנג, איז ביים אריינגאנג געשטאנען א גרעסערע אבטיילונג פאליציי ווי אויך רייטער פאליציי, וועלכע האט נאר אריינגעלאזט די יעניגע פערזאנען, וועמען די איינארדנער האבען געהייסען.

די פערזאמלונג האט צוליב'ן ענדערען דאס ארט זיך פערשפעטיגט און געעפענט געווארען ארום 2 א זייגער דורך ה' גאלדבלום. נאכ'ן איבערנעמען די פארזיץ פון ה' מרדכי דען אין נאך פערזענליכע און שריפטליכע בעגריסונגען פון צעירי [illegible] ישראל, קאנסקער רב און פון א דאזיגער פון אסטראוויצע האט הרב קעסטענבערג געהאלטען א לענגערען רעפעראט, אין וועלכען ער האט אויפגעוויזען, אז דער ראדאמער יודישער וואהל-קרייז האט נישט קיין אויסזיכטען צו וועהלען קיין יודישען דעפוטאט און איידער די יודישע שטימען זאלען פאלען אויף א יודען-פיינדליכע ליסטע אין פיעל נעוואונשענער און נויטווענדיגער אבצוגעבען די שטימען פאר דער סאנאציע. אין זעלבען זין האט אויך גערערט ה' לעוו פון קעלץ.

נאכ'ן רעפעראט זענען פארגעליינט געווארען אין דער פוילישער שפראך רעזאלוציעס און לויט דעם פארשלאג פון ה' קעסטענבערג איז אנגענומען געווארען איינשטימיג אין נאמען פון 2500 פערזאמעלטע צוויי בעגריסונג'ס-טעלעגראמעס: איין טעלעגראמע אין שלאס צום פרעזידענט פון דער פוילישער רעפובליק ה' מאשטשיצקי און די צווייטע — צום ערשטען פוילישען מארשאל יוזעף פילסודסקי.

צו דער פערזאמלונג זענען אויך נעקומען געסט פון דער פרעמד ווי: דער גניווישיוועער רב, קאמינער און לעוו פון דער אגודה אין קעלץ. דער ערשטער געהער-אן א קרוב דעם גערער רבי'ן און דער צווייטער איז לאווניק אין קעלץ.

ביים פרעזידיום-טיש אויף דער טריבונע האבען פערנומען ערטער א גרויסע צאהל מיטגלידער פון פעראייניגטען יודישען וואהל קאמיטעט, הרב קעסטענבערג, דער מורה הוראה ה' מענדיל קעסטענבערג און די פערבעטענע געסט פון דער פרעמד.

תוצרת הארץ אין פוילען.

כידוע עקזיסטירט אין א"י א געזעלשאפט מיט'ן נאמען „למען ארץ ישראל". וועמענס אויפגאבען זענען צו שאפען אבזאץ-מערק אין די גלות לענדער פאר די פראדוקטען פון דער א"יידיגער אינדוסטריע. צו דעם צוועק האט די אויבענדערמאהנטע געז. למען א"י געשאפען אין אלע גרעסערע אידישע קבוצים אבטיילונגען, וועלכע בעשעפטיגען זיך מיט'ן פערשפרייטען די תוצרות הארץ. די ארבייט פון דער געז. למען א"י און פון א הייע אבטיילונגען ענטוויקעלט זיך אין דער לעצטער צייט זייער צופרידענשטעלענד אין האט ארויסגערופען די אנערקענונג פון אלע געזעלשאפטליכע קרייזען אין א"י, צווישען אנדערע ווייזען ארויס א גרויסען אינטערעס צו דער ארבייט פון דער געז. די פיהרער פון ארץ ישראל-דיגען אידענטום ביאליק, אוסישקין דיזענהאף, דער בירגערמייסטער פון תל אביב ד. בלאך, דער פיהרער פון די אלטע קאלאניסטען מ. סמיליאנסקי א. א. אויך די אויסלענדישע קאנסולען אין א"י סימפאטיזירען מיט דער געז. און פערלייכטערען איהר ארבייט אויף אלע מעגליכע אופנים.

לעצטענס האט די געז. למען א"י געגרינדעט א אבטיילונג אויך אין פוילען, איבערגעבענדיג די פערטרעטונג פון דער געז. דער פירמע ירדן אין ווארשע. די לעצטע איז איינציג בערעכטיגט צו פערשפרייטען תוצרת הארץ אין פוילען אזוי ווי פון למען א"י אזוי אויך פון א רייהע אנדערע גרעסערע אינדוסטריע-אונטערנעמונגען פון א"י למשל די גרויסע מיהלען און מצות פאבריק פון באראן ראטשילד אין חיפה, זייף און אייל פאבריק „שמן", פאמעראנצען, גרויס האנדעל „חברה לפירות יפו" א. א.

די געז. ירדן איז שוין צוגעטרעטען צו דער ארגאניזירונג פון פערקויף פון תוצרת הארץ אין פוילען. אין דער נאהוסטער צייט וועלען ענטשטעהן אבטיילונגען און פערקויפסשטעלען פון תוצרת הארץ אין אלע גרעסערע שטעדט אין פוילען.

וואס הערט זיך מכח די שחיטה-פראגע?

דער קאנפליקט צווישען דער גמינע מיט די שוחטים האלט, ווי עס ווייזט אויס, נאך ווייט פון פערענדיגט ווערען. ווי מען קאן משער זיין לויט די ביזאיצטיגע פערטראקטאציעס, וואס ווערען געפיהרט אין דער ריכטונג צו אויסגעפונען א וועג צו א אויסגלייך, איז די גמינע גורם צו דער פערשלעפונג פון דאזיגען סכסוך. לויט איהר בעציהונג צו דער גאנצער זאך, איז קענטיג, אז די גמינע האט מיט גארנישט ברעה אנטקעגענצוקומען די שוחטים און קצבים. נאר אין ענטשלאסען ווייטער צו פיהרען דעם קאמפף אזוי לאנג, ביז

דער צייטער צד וועט נישט רעזיגנירען און פּילשטנדיג זיך אונטערוואַרפן אונטער דער ממשלה פון דער גמינע.

אַלס בעוויין, אַז די גמינע איז נישט קיין איבעריגער רודף שלום און איז נישט געניגט אויף אַ קאָמפּראָמיסאַלען אויסגאַנג צו דער אַמביציעזער מחלוקה בעשטעטיגט דער פאַקט, וואָס די גמינע מייקט-אויס צו טרעפען זיך ביי איין פערשטענדיגונג'ס-טיש מיט די שוחטים. אזוי למשל גיט מען אונז איבער, אַז אויף דער ארויספאָדערונג פון אגודת הרבנים, אַז די גמינע מיט די שוחטים זאָ'ען זיך שטעלען צום וואַרשאַווער ראַבינאַט מכח דעם שחיטה-סקאַנדאַל, האָבען זיך די שוחטים יאָ געשטעלט און די גמינע — נישט. ווי מען טיילט אונז מיט, האָט די גמינע געענטפערט דעם וואַרשאַווער ראַבינאַט מיט א בריעף, אין וועלכען זי ערקלערט, אַז זי ווייסט גאָרנישט דערפון, אַז די שוחטים זאָלען האָבען צו איהר פּרעטענזיעס. דער טערמין וואָס איז דער גמינע געגעבען געוואָרען צו שטעלען זיך צו א דין תורה איז אַנגעוויזען געוואָרען אויף צוויי וואָכען. די צייט איז אַדורך און די גמינע האָט זיך נישט געשטעלט.

היינטיגע וואָך האָט דער ועד הפועל, וואָס דער ועד הכשרות האָט געקליבען, זיך געווענדעט צו דער גמינע. זי זאָל דעלעגירען איהרע פאַרשטעהער, כדי דורך זיין פערמיטלונג אינטערצוהאַנדלען מיט די שוחטים. דער ועד הפועל האָט אָנגעוויזען אויף א נייטראַלען אָרט, וואו די פערהאַנדלונגען פון ביידע צדדים זאָלען פאָרקומען מיט זיין בעטייליגונג, אבער די גמינע האָט זיך, ווי מען אינפאָרמירט אונז, ווידער ענטזאַגט צושיקען איהרע דעלעגאַטען צו דער פערשטענדיגונג'ס-קאָנפערענץ. מיט וואָס די גמינע שטעהט אזוי אין גרויסען איז טאַקי שווער צופערשטעהן. ווער האָט שוין אלץ נישט געוואָלט שלום מאַכען: דער שטאָדט-פּרעזידענט, דער ה' סטאַראָסטאַ, די אגודת הרבנים, דער וואַרשאַוער ראַבינאַט און צום לעצט דער ועד הפועל פון ראַדאָמער ועד הכשרות, און די גמינע רק זי האַלט זיך ביי איהר עקשנות, אַז—לא, כגיצה נישט, און ענטפערט בעסער מיט אימורים.

אז דאָס כסדר'דיגע שיטען מיט אימורים הערט א ביליג ארטיקעל און מיוחסים געוואוינען זיך צו דער-צו פּונקט זיי צו אַלע איבערראַשענדע נייעס, וואָס ווייזען יאַבלדיג אין זייער טעגליכען ערשיינען, — פון דעם גיעט זיך אפנים, די גמינע קיין רעכנונג נישט אָב, און אפשר ווייסט זי יאָ דערפון, נאָר עס איז נישט לכבודה עטוואס צו פערבויגען פון איהר שטאָלץ און געהן אויף פשרות, ווייל דערמיט וועט זי מודה זיין, אַז זי האָט אביסעל איבערגעחאַפּט די מאָס...

יאַנאס טורקאָוו און דיאַנאַ בלומענפעלד אין ראַדאָם.

היינטיגען פרייטאג און שבת צונאכט טרעטען-אויף אין טעאַטער „ראָזמאַטאַשטשי" די בעוויסטע ארטיסטען יאַנאס טורקאָוו און דיאַנאַ בלומענפעלד מיט זייער גלענצענדען און אויסגעצייכנעטען אַנסאַמבל.

יאַנאס טורקאָוו איז אַ שם דבר אין דער יודישער טעאַטראַל-קינסטלערישער וועלט. ער איז בעזונדערס שטאַרק פּאָפּולער ביים יודישען עולם פון די ערשטע יודישע פילמען „תקיעת כף" און „ל'ו'ניק", פון וועלכע ער איז געווען, קאָן מען זאָגען, דער שעפער, און פון די ערשטע, וואָס האָבען אַרויסגעוויזען אַ סך איניציאַטיוו אויפ'ן געביעט פון יודישער פילם-קונסט.

יאַנאס טורקאָוו ווערט פערעכענט צו די יחידי סגולה, וואָס קעמפּפען פאַר א בעסער יודיש טעאַטער, וואו דאָס באַנאַלע, דאָס פּרימיטיווע און דאָס אלט-אָבגעלעבטע רעפּערטואַר זאָל פערטרעטען ווערען פון אַ מאָדערן-אייראָפּעאישעס. דורך זיינע איבערזעצונגען פון די דייטשע און פראַנצויזישע טעאַטער-שאַפונגען האָט יאַנאס טורקאָוו פיעל בערייכערט די יודישע ביהנע און בעדייטענד מיטגעווירקט צו שאַפען פאַר'ן יודישען טעאַטער א קולטורעלע און גייסטרייכע אַטמאָספערע.

יאַנאָס טורקאָוו איז ביים ראַדאָמער יודישען פּובליקום גוט בעקאַנט און פּאָפּולער פון די דערמאָנטע צוויי יודישע פילמען, וואָס זענען זיינער צייט אויסגעפיהרט געוואָרען אויפ'ן עקראַן פון די היגע קינאָ'ס מיט'ן גרעסטען ערפאָלג. דאָס מאָהל וועט דער ראַדאָמער יודישער טעאַטער-עולם האָבען די מעגליכקייט צוזעהן דעם שעפער פון די פילמען אין לעבעדיגען יודישען גייסטרייכען וואָרט.

דיאַנאַ בלומענפעלד איז א טאַלאַנטפולע און אינטעליגענטע ארטיסטין. בעזיצט פיעל טעמפּעראַמענט און בעגייסטערט דעם עולם אין אלע איהרע ראָליען.

דאָס אַנסאַמבל בעשטעהט פון ערשט-קלאַסיגע אַרטיסטישע כוחות, וועלכע יאַנאַס טורקאָוו האָט אנגאַזשירט פון די דייטשע און רוסישע ביהנעס. היינט שפּיעלען זיי צוזאַמען מיט איהם אין דער יודישער שפּראַך.

נישט קוקענדיג אויף די קאָלאָסאַלע אויסגאַבען, וואָס זענען פערבונדען מיט אַראַנזשירען אזא קינסטלערישען אַנסאַמבל, האָט די דירעקציע פון טעאַטער, וועלענדיג געבען די מעגליכקייט אלע שיכטען צו בעזוכען די פאָרשטעלונגען, בעשטימט דעם פרייז פון די בילעטען פון 1 זלאָט אָן.

דאָס יודישע טעאַטער-פּובליקום אין ראַדאָם וועט געוויס אויסנוצען די גינסטיגע געלעגענהייט און צאַהלרייך בעזוכען די פאָרשטעלונגען פון די חשוב'ע גאַסטראָליערען.

ראַדאָמער רבנית-פראַגע פאַר'ן העכסטען אדמיניסטראַטיווען טריבונאַל.

קומענדיגען דינסטאג, דעם 7-ען לוטי קומען פאַר אין העכסטען אדמיניסטראַטיווען טריבונאל צוויי פּראָצעסען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רבנות-פראַגע אין ראַדאָם. איין פּראָצעס האָט אַ שייכות מיט'ן אוועקנעמען די סטאַן-ציווילני ביכער פון הרב קעסטענבערג, וועלכער טרעט אַרויס אין פּראָצעס אַלס דער תובע, אז דאָס דאַמאָלסדיגע מיניסטעריום זאָל האָבען אונגעזעצליך אוועקגענומען ביי איהם דעם אַמט. אין דעם צווייטען פּראָצעס איז דער תובע די גמינע, וועלכע האָט אריינגעטראָגען א רעקורס אין העכסטען טריבונאַל, געגען דאָס בעשטימען ה' קעסטענבערג אַלס מורה הוראה אויפ'ן יסוד פון דער נאָמינאַציע פון דער רוסישער גובערניאַלער מאכט אין יאָהר 1914.

ביידע פּראָצעסען וועלען בעטראַכט ווערען אין איין טאָג. מצד ה' קעסטענבערג טרעט אַרויס אדוואָקאַט ה' חמורכקי און מצד דער גמינע דער אַדוואָקאַט פּאָזנאַנסקי.

* * *

ווי מ'הערט, זאָל אין עטליכע וואָכען ארום פאָרקומען א פּראָצעס אין העכסטען טריבונאַל וועגען דעם גמינע-בודזשעט פון יאָהר 1926. דער פּראָצעס שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אריינגעטראָגענעם מעמאָריאַל פון א רייהע ראַדאָמער בעלי בתים, וועלכע פאָדערען די גמינע זאָל אומקעהרען דאָס איינקאַסירטע געלד פון עטאַט פון יאָהר 1926, מיט'ן מאָטיוו, אז אָהן דער סקלאַדקע פון יענעם יאָהר האָט זיך די גמינע געקאָנט בעגעהן און, אז דאָס געלד איז נישט פערוועדעט געוואָרען פאַר'ן נוצען פון שטאָט. אין דעם פּראָצעס טרעט אַרויס מצד די דערמאָנטע בעלי בתים דער וואַרשאַווער אדוואָקאַט ברונער.

פון מאַסקען-באַל

פערגאַנגענעם שבת-צונאכט איז פאָרגעקומען אַ מאַסקען-באַל, איינגעאָרדענט דורך די געזעלשאַפטען „אַאוקסיליום אַקאַדעמיקום יודאַיקום", „בית יתומים" און „בר כוכבא".

די אָרדנינג אויפ'ן באַל איז א דאַנק די זאָרגפעלטיגע פּעראינטערעסירונג פון די איינאָרדנער געווען א מוסטערהאַפטע. דער בופעט איז געווען רייך און פערשיעדענאַרטיג און דערפאַר האָט זיך גאַנץ נישקשה'דיג געלייזט. בכלל איז דער מאַטעריעלער ערפאָלג פון באַל געווען א גאַנץ צופרידענשטעלענדער.

אויפ'ן באַל איז פונאנדערגעטיילט געוואָרען 4 פּריזען. דעם ערשטען פּריז האָט בעקומען פּרל' בלומאַן, דעם צווייטען פּריז — פריילינס לעשטש און קאַרמאַן, דעם דריטען פּריז — די פריילינס זוויקעלסקאַ, גאָלדבערג און גוטשטאַדט.

דעם 6-טען מערץ ווערט דורך די זעלבע אויבענדערמאַנטע געזעלשאַפטען איינגעאָרדענט אַ פּורים-מאַסקען-באַל.

צום נאָמענס-טאָג פון פּרעזידענט פון דער פּוילישער רעפּובליק.

לכבוד דעם נאָמענ-טאָג פון ה' פּרעזידענט מאָשטשיצקי, זענען אין היינטיגען מיטוואָך אלע הייזער פון שטאָדט געווען דעקאָרירט מיט פּעהנער. אין דער שטאָדטישער שוהל איז לכבוד דער פייערונג אבגעריכט געוואָרען א גאָטעסדיענסט.

אויף איינצואָרדנען דעם פּראָגראַם פון דער פייערונג האָט זיך געשאַפען א ספּעציעלער קאָמיטעט, וועלכער האָט מיט א נאַכט פריהער אָבגעהאַלטען א זיצונג אין מאַגיסטראַט. אויף דער זיצונג זענען אויך איינגעלאַדען געוואָרען פאָרשטעהער פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג אין די פּערזאָנען פון די ה"ה לעאָן בעקערמאַן (האַנד.-קלוב), יוסיל קעניגסבערג (גמינע פערוואַלטונג), נתן זיגמאַן (סוחרים-פעראיין), הרב קעסטענבערג (אַלס גייסטיגער פאַרשטעהער) און גאָלדבלום (בירגער-פעראיין).

אין זעלבען טאָג, מיטוואָך, איז אויך פאָרגעקומען א מיליטערישע דעפילאַדע און אַנ'אַקאַדעמיע.

קעלצער אבטיילונג.

פון שטאדט-ראט.

די פאריגע וואך מאנטאג, דעם 23 ה. ח. איז אין שטאדט ראט פארגעקומען א זיצונג, אין וועלכע עס האבען אנטייל גענומען א גרויסע צאהל ראטמענער אין די פע-וואלטונג.

עס ווערט בעטראכט די פראגע צו קאנווערטירען די אנלייהע, וואס די שטאדט האט בעקומען פון דער אמעריקאנער געזעלשאפט „אולען" אויף 8% יעהרלעך אויסציצאהלען אין פערלויף פון צוואנציג יאהר אויף א הלוואה אויסצוצאהלען אין משך פון 30 יאהר אויף 7 פראצענט יעהרליך. ווייל אבער די פירמע „אולען" קען לויט דעם אפמאך, וואס איז אין זיין צייט געשלאסען געווארען, נישט האבען קיין היזק פון וועלכע עס איז ענדערונג ווערט דער חוב. וואס „אולען" האט אויסגעבארגט אין דער הויך פון 500.000 דאלאר פערגרעסערט אויף 552.000 דאלאר. צוליב דעם אבער, וואס פאר פיל ראטמענער איז דער חשבון נישט קלאר, ווערט בעשלאסען דעם ענין איבערצושיקען אין דער פינאנס-בודזשעט קאמיסיע, וועלכע דארף דעם ענין ערלעדיגען און אויפקלערען אין פערלויף פון צוויי טעג.

מען טרעט צו צו בעטראכטען דעם פארשלאג פון מאגיסטראט, אז דער ראט בעפאלמעכטיגט דעם מאגיסטראט צו נעהמען א הלוואה אין גרויס פון הונדערט טויזענד זלאטעס, וואס זאל דעקען די לויפענדע אויסגאבען. דערביי ערקלערט דער פרעזידענט, ה' גאטטעל, אז די שטאדט-קאסע איז לעהר און די שפיטעלער האבען שוין אנגעבארגט ביי די צושטעלער און דאס איינמאהנען די שטייערן געהט צו עטוואס לאנגזאמער און בעט דעם פארשלאג אנצונעהמען.

ראטמאן ד"ר פע"ץ שטיצט אונטער דעם פארשלאג און ווענדעט זיך מיט א אפעל צום פרעזעס פון ראט, צו בעטראכטען זיין פארשלאג וועגען צולעגען דאס אויסצאהלען די פערלעגענע שטייערן אויף 6 ראטעס מיט 1 פראצענט שטראף, כדי מעגליך צו מאכען יעדען איינעם דאס אויסצאהלען די שטייערן און אזוי וועט גיכער איינפליסען געלד אין דער שטאדטישער קאסע.

נאך דער הפסקה וואס איז ערקלערט געווארען אויף 5 מינוט, ווערט דער פארשלאג דורכ'ן גאנצען ראט אנגענומען געגען דער איין-איינציגער שטימע פונם ענדעק ד"ר זאסוכא.

ווען מען טרעט צו צו בעטראכטען די פראגע, וואס איז געשטאנען אויפ'ן טאג-ארדנונג, וועגען וועהלען א קאמיסיע אויסצוארבייטען א רעגולאמין פאר'ן קאמיטעט פון פונאנדערבויען די שטארט ביים היגען מאגיסטראט, טראגט דער ראטמאן וואיציק (סאנאציע) ארייין א דרינגענדען פארשלאג, צו שאפען בכלל א רעגולאמין-קאמיסיע. ער שטיצט אונטער די דרינגליכקייט פון פארשלאג, ווייל דער ראט ארבייט אהן רעגולאמין און עס עגזיסטירט נישט קיין רעגולאמין פאר די קאמיסיעס. די דרינגליכקייט ווערט אנגענומען.

דער פרעזעס פונ'ם ראט ערקלערט, אז דער פארשלאג פונ'ם ראטמאן וואיציק איז נישט אויפ'ן ארט... ווייל אין דער איינלאדונג איז אריינגעפאלען א טעות און עס דארף טאקי זיין א רעגולאמין-קאמיסיע און נישט נור ספעציעל פאר איין קאמיסיע.

אין דער רעגולאמין-קאמיסיע זענען פון די „צוויי" יודישע קלובען פערטרעטען ה' ראוויצקי און לעווי.

עס ווערט אויך אנגענומען דער פארשלאג פון מאגיסטראט ארויפצולעגען א שטייער אויף נישט פערבויטע פלעצער אין צענטרום שטאדט 1 פראצענט פונ'ם ווערט פון פלאץ און א האלבע פראצענט אויף די זייטען גאסען

צום שלוס טראגט ראטמאן ליקאווסקי (אונאבהענגיגע) א דרינגענדען פארשלאג צו וועהלען א סאניטאר-קאמיסיע ביים שטאדט-ראט, וואס זאל ואפארט צוטרעטען צו קאנטראלירען דעם סאניטארען צושטאנד אין אלעקסאנדער-שפיטאל. אין זיין רעדע מאהלט דער רעדנער אין שווארצע פארבען די שווערע לאגע פונ'ם קראנקען, וואס זיין גורל האט אים פערשלעפט אין דעם שפיטאל. און שלאגט פאר צו וועהלען אין דער קאמיסיע די דריי דאקטוירים ראטמענער ד"ר גזיבאווסקי, ד"ר זאסוכא און ד"ר פעלץ.

ד"ר פעלץ שלאגט פאר, אז דער שטאדט-ראט זאל פעסטשטעלען די קאמפעטענץ פון דער סאניטאר-קאמיסיע. צוליב דעם ווערט געענדערט, מיט דער איינשטימונג פון ראטמאן לוקאווסקי, דער פארשלאג. אז עס ווערט געשאפען א קאמיסיע פון 7 ראטמענער, וואס האבען צו זארגען פאר דעם גוטען סאניטארען צושטאנד פון אלע שטאדטישע שפיטעלער (דארונטער אויך דאס יודישע) יתומים-היימער און אנדערע אנשטאלטען.

געגען פארשלאג פון ד"ר פעלץ טרעט ארויס (שוין טראדיציאנעלן) ראטמאן לעווי און רופט אויס. אז דאס אבצייכנען די קאמפעטענץ פון דער סאניטאר-קאמיסיע, ווארום מען ווייסט, אז א סאניטאר-קאמיסיע ווערט נישט גערופען צו שפילען אין בילארד. און שלאגט פאר, אז די קאמיסיע זאל בעשטעהן נור פון 5 מיטגלידער.

נאך א ווערטער-אויסטויש בעת עז רעדט ראטמאן ד"ר פעלץ ווערט אנגענומען דער פארשלאג פונ'ם ראטמאן לוקאווסקי און די אויסבעסערונג פון ד"ר פעלץ.

עס ווערט אריינגעטראגען א פערזאנליכע ליסטע אין וועלכע עס געהען אריין ד"ר זאסוכא, ד"ר פעלץ, ד"ר גזיבאווסקי, קרופסקי, לוקאווסקי, אסטראווסקי און ראווסקי און גאלדשיידער. דערויף טראגט ה' לעווי אריין, א צווייטע ליסטע, וואס אנשטאט ד"ר פעלץ און גאלדשיידער פיגורירען ה' לעווי אליין און ה' לעוו. צוליב דעם פערארדענט דער ה' פרעזעס פון ראט, אז די וואהלען זאלען פארקומען דורך אויפשרייבען די נעהמען פון די קאנדידאטען. נאכ'ן איבערצעהלען די שטימען ערקלערט דער פרעזעס, אז געוועהלט זענען געווארען די 6 מיטגלידער וואס האבען געהאט א אבסאלוטע מעהרהייט: ד"ר גזיבאווסקי, ד"ר פעלץ, ד"ר זאסוכא, לוקאווסקי, אסטראווסקי און קרופסקי. דאגעגען וועגען זיבעטען קאנדידאט דארף נאך א מאהל פארקומען ענגערע וואהלען, ווייל די ה"ה לעווי און גאלדשיידער האבען בעקומען אין א גלייכער צאהל צו 14 שטימען. איינצעלע ראטמענער פערלאזען דעם זאל, עס ווערט אבגעגעבען 21 שטימען 13 פאר ראטמאן גאלדשיידער 8 פאר ראטמאן לעווי און צוויי לעהרע צעטלען. עס איז דעריבער אויסגעדעהלט געווארען דער ראטמאן גאלדשיידער.

בעסטע שיפס קאמוניקאציע צווישען פוילען און קאנאדע
„באלטיק-אמעריקא-ליין"
עמיגראציע — ענינים ערלעדיגט
ביורא „ירס"
קעלץ, קילינסקי גאס № 8

געברויכט נאר „פאטאקאל"
וועלכער איז אויף דער ווירטשאפטליך עפייז כראָ-
דוקטען אויסשטעלונג אין קאטאוויץ (9|18 — 27 10|9)
בעשאנקען געווארען מיט א

גאלדענעם מעדאל
הכשר פונ'ם הרה"ג צבי חנוך הכהן שליט"א לעווין אבד"ק בענדין.

ווען וועט נעמען א סוף צו דער אנדרלמוסיה אינ'ם אידישען ראטמענער „קאלא"?

די אנדרלמוסיה, די צומישונג, דער תהו־ובהו און די כסדר אהן א פארוואס־מלחמה אינ'ם יודישען ראטמענער־„קאלא" אין קעלץ. און זאגאר די פערזענליכע אויפ'ן נידריגען שטייגער אנגריפען פון איין יודישען ראטמאן אויף דעם צווייטען, דערמאנט אונז די גוטבעקאנטע כעלעמער מעשה פון יענעם קריגערישען פאר פאלק, וואס דערהערענדיג דער טהיר פיינאכט, אז גנבים ווילען זיך אריינבאקומען אין זייער הויז אריין, האבען זיי ביידע, דער מאן און דאס ווייב בעהאלטען זיך אונטער דעם בעט און איינער האט דעם צווייטען, מעשה עקשן שטילערהייט געשטורקעט צו פערמאכען די טהיר, און א דאנק די עקשנות איז די טהיר נישט פערמאכט געווארען און די גנבים האבען פראנק און פריי אלץ אויסגעליידיגט...

צוליב מוטאזיגקייט, אדער אפשר גאר צוליב דער טיפער 9 יעהריגער „זקנה" פון די אלטע יודישע ראטמענער אין אלטען שטאדט־ראט, זענען געהאכנרט געווארען ספעציעל פאר אידען מיט גאנצע 200% די אבצאהלונגען פאר געבורט, חתונה און טויטשיינען, און צוליב די עקשנות פון די היינטיגע נייע קולטורעלע אידישע ראטמענער. האט דער קעלצער שטאדט־ראט געהעכערט דעם וואוינונגס־שטייער אויף גאנצע 75%. דאס הייסט, אז מיום והלאה, ווען א פשוט'ער איד פון דער נייער וועלט, וועלכער לייזט הינגער און קעלט, מוזען צאהלען פון זיין צובראכענער אהן א דאך פערהאהראזנער ירושה־כאטע 75% מעהר שטייערן ווי ביז איצט. דער חילוק איז נאר, וואס די אלטע געוועזענע נישט־„כויגבארע" — אזוי רופען זיי אן די נייע יודישע (ראטמאנער) יודישע ראטמענער האבען, בעת די ענדעקעס, אדער א אנדערע יודענפיינדליכע גרופע האבען געוואלט דורכפארסירען א אנטי־אידישען פארשלאג, — מיט מסורת נפש געקעמפט נעגען איהר און קיינער פון זיי האט זיך נישט ענטוואגט צו פערלאזען דעם זיצונגס־זאל (אויסער אלע ראטמענער לשם דעמאנסטראציע) ביז דער שלאכט איז פאזיטיוו, אדער נעגאטיוו ענטשידען געווארען. דערמיט האבען זיי ערפילט זייער בירגערליכען חוב לגבי דער אידישער געזעלשאפט און קיין אויסערליכע חרפות האבען זיי אונז חלילה נישט פערשאפט.

דאגעגען די נייע אידישע ראטמענער, וועלכע האבען אט נאר וואס בעת די לעצטע שטאט־ראט וואהלען אויסגעליפערט דעם גאנצען אנגעזאמעלטען ש וץ און זיך איינער דעם צווייטען געגענזייטיגט מיט אלערליי דעמאגאגישע מיטלען בעקעמפט, צוזאגענדיג בשעת מעשה די וועהלער־מאסע בלויז הבטחות טובות, האבען, צוליב אונערהערטע סקאנדאליעזע פערזענליכע אמביציעס, וועלענדיג אונטערשטעלען דעם צד שכנגד א „פיסעל" און אויף איהם א רוגזא ארויסגיסען, — בעת דער אבשטימונג וועגען דער 75%־טיגער וואוינונגס־שטייער־הוספה אויף צו פיקעניש די „שונאים" — פערלאזט דעם זיצונגס־זאל, צווינגענדיג דערמיט דעם צווייטען צד צוליב פשוט'ע פערשטענדליכע טעמים, בכדי די שולד זאל פאלען נישט נאר אויף זייער קאפ — דעם זיצונגס זאל אויך צו פערלאזען, און בנתים, האבען די נישט אידישע פארטייען אויסגענוצט די געלעגענהייט און אבגעשטימט א 75%־טיגע הוספה. די מעשה פון כעלעמער פאר־פאלק; קיינער האט די טהיר נישט געוואלט פערמאכען האט מען דרייסט אלץ פון שטוב ארויסגענומען...

די דאזיגע ארומרייסענישען האט אויך געהערשט, ווען דאס אידישע „קאלא" האט בעדארפען דעלעגירען זיינע מיטגלידער אין פערשידענע קאמיסיעס. ווי אויף להכעיס האט מען דעלעגירט אין פערשידענע קאמיסיעס געוויסע פערזאנען, וואס לויט זייערע קוואליפיקאציעס וואלטען זיי גאר געדארפען דעלעגירט ווערען אין א אנדערע קאמיסיע, אזוי צ. ב. ש, האט די „קאלא" דעלעגירט אין דער שול־ראט־קאמיסיע א געוויסען סוחר, וועלכער האלט מיט זיינע סוחרישע פעהיגקייטען בעשטימט מעהר אויפגעטוהן לטובת זיינע וועהלער אין א ווירטשאפטליכער־קאמיסיע און אין שול־ראט־קאמיסיע האבען געדארפען דעלעגירט ווערען ראטמענער, וואס האבען מעהר רוטין און שייכות מיט קולטור ווי מיט מסחר. דאס זעלבע איז בנוגע די מיטגלידער אין אנדערע קאמיסיעס, וועגען וועלכע מיר ווילען שוין נישט אזוי פיעל רעדען.

עס איז א פאקט, אז צוליב אמביציע שטעלט דער צד שכנגד ארויס אזעלכע פארשלאגען, וועלכע רופען ארויס א נייעם קאמף ביים צווייטען צד און פון אזא טאקטיק פון ביידע צדדים ליידט נאר די יודישע בעפעלקערונג, ווערענדיג עקאנאמיש און מאראליש רואינירט. די געזעלשאפטליכע ארבייט ווערט פאראליזירט און מען פערשאפט אונז חרפות און בושות. ס'איז א טרויריגער פאקט: אנשטאט צו געהן אין טעאטער אריין, איז גענוג צו בעזוכען א זיצונג פון קעלצער שטאדט־ראט, צוזעהענדיג, ווי אונזערע יודישע ראטמענער פיהרען צווישען זיך א פערביטערטען קאמף; זאגט איינער יא, זאגט דער צווייטער ניין, אפילו ווען ער זעהט, אז ער אליין דארף אויך זאגען יא, און איינער אויף דעם צווייטען רעכענט אויס אין די אויגען פון נישט יודישע ראטמענער און צושויער פערשידענע נידריגע זלזולים, פון וועלכע אונזער פנים ווערט רויט פון חרפה, זעהענדיג ווי די נישט־יודישע ראטמענער האלטען פון די יודישע קאמעדיע אין איין לאכען אין די פויסטען.

אפשר זענען ביידע צדדים שולדיג, נאר מיר יודישע וועהלער, וועלכע האבען זיך גייסטיג און פיזיש מקריב געווען צו וועהלען א געהעריגע יודישע רעפרעזענטאנץ אין קיעלצער שטאדט־ראט אין דאס איז אונז טאקי געלונגען, פערלאנגען פון אייך, אז איהר זאלט א סוף מאכען צו די ארומרייסענישען וואס ברענגען אנשטאט טובות נאר שאדען, און דערמאהנען אייך, אז נייע וואהלען קומען פאר יעדע 3 יאהר און דער יודישער וועהלער פערשרייבט אייערע מעשים.

אויב די מחלוקה האט זיך אזוי ווייט צופלאקערט, וואס מאכט אונמעגליך יעדער פריידליכע צוזאמענארבייט צווישן די יודישע ראטמענער, און וועלענדיג איין מאהל פאר אלע מאהל א סוף מאכען צו דער אנדרלמוסיה, וואלט זעהר געווען געוואונשען, עס זאל געשאפען ווערען א אונפארטייאיש פרעזידיום פון 3 פערזאהן. אנגעזעהענע בירגער; ווי ה' יוסף שפיר און אנדערע, אויף וועלכע ס'פאלט נישט. די מינדעסטער פארטייחשד, וועלכע זאלען מיט זייער איינפלוס משפיע זיין אויף די יודישע און אלע ליופענדע שטאדט ראט ענינים, קומענדיג אויף די זיצונגען פון שטאדטראט מיט גרייטע דורך אלע אהן אונטערשיד ראטמענער פון פריהער אויסגעארבעטע בעשלוסען אין יעדער פראגע. דאס איז לויט אונזער אלעמענס מיינונג דער איינציגער אויסוועג צו ליקווידירן די אנגעווייטאגטיגע מחלוקת'ן אין יודישען „קאלא".

י. פ. מ.

א גרויסער פראצעס פון פערשפרייטער פון פאלש געלד אין היגען קרייז־געריכט.

מאנטאג דעם 30 און דינסטאג דעם 31 איז אין היגען קרייז־געריכט פארגעקומען א גרויסער פראצעס פון 6 יודען, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין פערשפרייטען פאלש געלד. די 6 בעשולדיגטע האבען פערטיידיגט 4 היגע אדוואקאטען און צוויי פרעמדע. איבער 30 עדות זענען אויסגעהערט געווארען. נאך די רעדעס פון פראקוראר, און די פערטיידיגער איז דינסטאג 2 אזייגער ארויסגעטראגען געווארען דער אורטייל. לויט וועלכען 4 בעשולדיגטע זענען פער'משפט געווארען צו שווערע תפיסה און די צוויי יודען שפיגעל און שאכמאן (סאסנאוויעץ) זענען פריי געשפראכען. פון די 4 פער'משפט'ע איז דעם בעשולדיגטען שמואל פערלעגער צוגעפסק'ענט געווארען 7 יאהר, ישראל סעוואטקע און לייב שענטאל צו 5 יאהר שווערע תפיסה און מינץ פון סאסנאוויעץ אויף 4 יאהר.

פון געריכט.

זיינער צייט האבען מיר געשריבען וועגען א גנבה, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען ביים היגען איינוואהנער ה אברהם ראזענבוים דורך זיין דינסט, וועלכע דער חתן האט אנגערעדט צו דעם. דאס קרייז־געריכט האט דינסטאג דעם 31/1 בעטראכט דעם פראצעס פון די אנגעקלאגטע און די דינסט און איהר חתן פער'משפט צו 9 חדשים תפיסה.

פון „קרן־קימת"־קאמיטעט.

אזוי ווי יעדעס יאהר וועט אויך היייאהר דער ארטיגער קאמיטעט פון „קרן־קימת" איינארדענען אין חמשה עשר בשבט א זאמעל־אקציע לטובת דעם „קרן־קימת" דורך פערקויפען ארץ־ישראל'דיגע פירות.

ס'איז צו האפען, אז די יודישע בעפעלקערונג אין קיעלץ, וועט אינ'ם טאג פון ראש ־ השנה לאילנות מאכען א שהחיינה איבער די פרות פון אונזער אייגען לאנד, העלפענדיג דערביי אויפבויען די יודישע נאציאנאלע היים.

ראדאמער כראניק

געוו. דעפוטאט יצחק גרינבוים אין ראדאם.

היינטיגען שבת, דעם 4־ען ה. ח. קומט פאר אין זאהל פון קינא „קארסא“ א מאסען־מיטינג מיט׳ן אנטייל פון געוו. דעפוטאט יצחק גרינבוים. דעפ. יצחק גרינבוים וועט אויפטרעטען מיט א רעפעראט אין צוזאמענהאנג מיט די פאר־שטעהענדע וואהלען צום סיים און סענאט. דאס קומען פון ה׳ גרינבוים האט ארויסגערופען אין שטאדט גרויס פער־אינטערעסירונג.

בײַ נישט גוט געפונען זיך דאס נאטירליכע „פראנץ־יאזעף“ ביטער־וואסער אין אנגענעם ווירקענדעס הויז־מיטעל און עס ברענגט זיכער נוצען. צושריפטען פון פרויען־קראנקהייטען לויבען די רעכט מילדע ווירקונגסווייזע פון וואסער **Franciszka Józefa** פאר דעם צארטען קערפער־בוי איז עס פארציגליך נוצענסווערט.

ק ע ל צ ע ר כ ר א נ י ק.

צום פארשטעהענדען קאנצערט־באל פון דער געז.

„טאז“ אין קעלץ.

היינטיגען שבת צונאכט וועט אין קינא „פאלאס“ פארקומען דער לאנג־ערווארטעטער קאנצערט באל, וועלכער ווערט איינגעארדענט דורך דער געזעל־שאפט אבצוהיטען דאס געזונד פון דער יודישער בעפעלקערונג „טאז“. דער פראגראם פון דער מוזיקאלישער וואקאלישער טייל איז זעהר א רייכער. פיל פארשידענע אטראקציעס אונטער׳ן לאזונג: „לאכען איז געזונט, דאקטוירים הייסען לאכען“.

דער באל וועט לויט אלע הכנות און פארבערייטונגען מיט זיך פארשטעלען א גראנדיעזע פערוויילונג, א ראנדעוו פון גאנץ קעלצער אינטעליגענץ און וועט זיין אזא ריזיגע אימפאזאנטע אונטערנעמונג, וואס קעלץ האט נאך ביז היינט נישט געהאט.

די גאנצע הכנסה געהט לטובת דער געזעלשאפט „טאז“.

ביי דער געלעגענהייט איז ווערט צו געבען א קורצען איבערבליק איבער די אייגענטליכע צילען און אויפגאבען פון דער געזעלשאפט „טאז“. דער נאמען פון דער געזעלשאפט צו העלפען דאס געזונד פון דער יודישער בע־פעלקערונג איז גענוג פאפולער אין אלע קרייזען פון דעם אלוועלטלי־כען און פוילישען יודענטום. צו זאר־גען פאר א געזונטען דור, דאס פער־שפרייטונג פון היגיענע און עצות פון געזונדהייט, דאס בעקעמפפען די שרעק־ליכע פלאג פון דער מענשהייט: סוחאטעס (טובערקולאז), שאפען סאנאטאר־יומס געגען דער קרענק— זענען די יסודות פון דער געזעלשאפט.

פון דעם איינקונפט פון דעם באל וועט אפהענגיג זיין דאס ווייטערדיגע ארויס־שיקען פון עטליכע צענדליג קינדער פון קעלץ קיין אטוואצק און דרוסקע־ניק, וועלכע די געזעלשאפט „טאז“ האט בדעה איינגיכען צו דורכפיהרען. די פעראינטערעסירונג מיט דער באל געהט איבער יעדער ערווארטונג, לאמיר האפען, אז דער מאטעריעלער ערפאלג וועט אויך זיין א איבערראשענדער וואס וועט ארויסווייזען די ווארעמע בעציהונג פון דער קעלצער יודישער בע־פעלקערונג צום קעלצער אפטיילונג פון דער געזעלשאפט „טאז“.

שרייב מאשינקעס

„אונדערוואאד“ אדער „רעמינגטאן“

פערקויף אדער פערדינגען

RADOM, ul. Lubelska 50 m. 6.

לייפציגער

מעסע (יריד)

פונ׳ם 4 ביז׳ן 10 מערץ 1928

די גרויסע טעכנישע און בוימעסע

פונ׳ם 4 ביז 14 מערץ 1928.

טעקסטיל־שיך און לעדערמעסע

פונ׳ם 4 ביז׳ן 7 מערץ 1928.

די בעסטע און גרעסטע געלעגענהייט צום איינקויפען פון דער גאנצער וועלט.

אויסקינפטען באקומט מען ביים

— פערטרעטער —

Władysław Glazer

WARSZAWA

Aleje Jerozolimskie 41.

Kino-Teatr **CORSO** *w Radomiu*

Od poniedziałku 6 Lutego 1928 r.

GEHENNA MIŁOŚCI

w rolach głównych:

Ivan PETROWICZ, Vivian GIBSON i Bruno KASTNER.

ŻYCIE WIELKIEGO KSIĘCIA ROSYJSKIEGO w EMIGRACJI

Przepiękny dramat ilustrujący życie Wielkiego Księcia po rewolucji rosyjskiej.

Nastrojowa symfonja duszy rosyjskiej.

Ilustracja muzyczna specjalnie dostosowana do obrazu z utworów rosyjskich kompozytorów.

ze względu na wysoką wartość artystyczną i nastrojową filmu uprasza się Sz. Publiczności o punktualne przybycie na początek seansów.

Kino **„Czary“** *w Radomiu*

DZIS WIELKA PREMJERA!

od dnia 30-go stycznia 1928 r.

SZATAŃSKA SYRENA...!

Zawrotny szał zmysłów. AKTÓW 10.

OSOBY: Złotowłosy wampir **Claire de Lorez**, odtrącona **M lle Josyane** władca ukrytych skarbów **Ivan Petrowicz.**

Najpotężniejszy film francuski!! Przewrót w kinematografji!! Realizacja genjalnego Leonce'a Perret, twórcy filmu p. t. „SZATAN w JEDWABIACH“ (La fimme nue).

Kino „ODEON“ w Radomiu.

Od 30-go stycznia

2 i ostatnia serja CASANOVY p. t.

Na dworze carowej Katarzyny II

Blask i splendor dworu carskiego. Ucieczka Casanovy z Petersburga. Powrót do ukochanej Wenecji. Casanova aresztowany i skazany na śmierć. Ucieczka i śmierć Casanovy.

W roli głównej ulubieniec publiczności **I. Mozżuchin.**

Kino „CORSO“ w Radomiu.

פון היינט פרייטאג דעם 3־טען ה. ח.

KOBIETA bez NAZWISKA

דאס בילד איז א פרעכטיגס און ס׳אין ווערט אז עס זאל דורך אלע געזעהן ווערען.

Felczer H. GRINSZTAJN Zgodna 1, tel. 303.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC · Odbito we własnej drukarni, Radom, Szwarlikowska 20.